

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК**

АГРАРНЕ ПРАВО

методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», D1 «Облік і оподаткування», D3 «Менеджмент», D5 «Маркетинг», G18 «Геодезія та землеустрій», H1 «Агрономія», H2 «Тваринництво», H5 «Водні біоресурси та аквакультура», H7 «Агроінженерія».

УДК 378.091.214:101(083.13)

Автор-упорядник – викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук Одеського державного аграрного університету І.Л. Калімбет, викл. А.Л. Калімбет

Рецензенти:

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Міжнародного гуманітарного університету А.М. Меденцев; кандидат політичних наук, доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук ОДАУ М.М. Самуйлік.

Калімбет І.Л., Калімбет А.Л. методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», D1 «Облік і оподаткування», D3 «Менеджмент», D5 «Маркетинг», G18 «Геодезія та землеустрій», Н1 «Агрономія», Н2 «Тваринництво», Н5 «Водні біоресурси та аквакультура», Н7 «Агроінженерія». Одеса: ОДАУ, 2025. 24 с.

Методичні рекомендації з освітнього компонента «Аграрне право» для самостійної підготовки здобувачів вищої освіти покликані забезпечити цілісне та послідовне засвоєння навчального матеріалу. Вони містять низку порад і роз'яснень, що стосуються теоретичного блоку дисципліни, а також систему питань для самоконтролю, які сприяють кращому розумінню співвідношення ключових понять та формуванню вмінь у практичній діяльності.

Особливу увагу приділено практичному аспекту навчання: у рекомендаціях подано завдання для самоперевірки, приклади дискусійних питань та тестові запитання, які можуть бути використані під час підготовки до підсумкового контролю знань — заліку чи іспиту. Важливою складовою є також посилення на медіа-ресурси та додаткові інформаційні матеріали, які дають змогу розширити теоретичний горизонт студентів і наблизити процес навчання до сучасних стандартів вищої освіти.

Рекомендовано до друку Координаційною радою з питань якості освіти від 16 вересня 2025 р. протокол № 1

ЗМІСТ

Вступ	4
<i>Теми семінарських занять з освітнього компонента «Аграрне право».....</i>	5
Змістовий модуль 1. Загальні засади правового регулювання аграрних відносин.....	5
Семінар 1. Аграрне право України як окрема галузь національного права....	5
Семінар 2. Конституція України як правова основа аграрного законодавства.	6
Семінар 3. Загальна правова характеристика суб'єктів аграрних відносин. ..	8
Семінар 4. Види та підстави юридичної відповідальності у сфері аграрних правовідносин.	9
Змістовий модуль 2. Особливості правового становища фермерського господарства... ..	11
Семінар 5. Правове положення фермерського господарства як суб'єкта аграрних відносин.	11
Семінар 6. Нормативно-правові основи державного регулювання сільського господарства.	13
Семінар 7. Правове забезпечення соціального розвитку села.....	15
 <i>Питання самоконтролю</i>	17
<i>Література.....</i>	22
<i>Інформаційні ресурси</i>	23

ВСТУП

Семінарські заняття є невід'ємною частиною освітнього процесу у закладах вищої освіти та основним засобом поглиблення теоретичних знань і формування професійних умінь майбутніх фахівців у сфері права. У межах вивчення освітнього компонента **«Аграрне право»** семінарські заняття спрямовані на опрацювання ключових теоретичних і практичних проблем правового регулювання аграрних відносин, зокрема питань земельних, майнових, трудових та організаційно-управлінських аспектів у сільськогосподарському виробництві.

Запропоновані методичні рекомендації узагальнюють досвід викладання освітнього компонента **«Аграрне право»** у закладах вищої освіти України та допомагають систематизувати знання відповідно до робочої програми дисципліни.

У результаті вивчення освітнього компонента здобувач вищої освіти повинен знати:

- теоретико-методологічні засади аграрного права як галузі права України;
- систему та особливості джерел аграрного права;
- правове регулювання земельних відносин у сільському господарстві;
- організаційно-правові основи діяльності суб'єктів аграрного підприємництва;
- міжнародні стандарти у сфері аграрного права та напрями їх імплементації в українське законодавство.

Оволодіти практичними компетентностями:

- аналізувати норми аграрного законодавства та застосовувати їх до конкретних правових ситуацій;
- оцінювати правові наслідки рішень органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері аграрних відносин;
- використовувати знання аграрного права у вирішенні професійних і наукових завдань;
- формувати та аргументовано відстоювати власну позицію щодо сучасних проблем аграрної політики та практики її правового забезпечення;
- працювати з навчальною, методичною, науковою та періодичною літературою з дисципліни, включаючи електронні ресурси.

До семінарських занять здобувач вищої освіти повинен готуватися завчасно: опрацювати план заняття, зміст лекційних конспектів, рекомендовані джерела, а також готувати тези виступів за окремими

навчальними питаннями. Виступ має бути грамотним, логічно послідовним та творчим, відображати вміння аналізувати і критично оцінювати положення аграрного законодавства.

**Теми семінарських занять з освітнього компонента
«Аграрне право»**

**Змістовий модуль 1. Загальні засади правового регулювання
аграрних відносин.**

Семінарське заняття №1

***Тема:** Аграрне право України як окрема галузь національного права*

ПЛАН

1. Поняття аграрного права як самостійної галузі права, юридичної науки та навчальної дисципліни.
2. Предмет аграрного права та особливості його методів правового регулювання.
3. Поняття і класифікація аграрних відносин, характеристика їх суб'єктів та об'єктів.
4. Принципи, система та правові інститути аграрного права.
5. Взаємозв'язок аграрного права з інститутами цивільного, земельного, трудового та іншими галузями права.

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Аграрне право як самостійна галузь права: сутність і значення
2. Аграрне право в системі юридичної науки та навчальних дисциплін
3. Предмет аграрного права: поняття, зміст і особливості
4. Методи правового регулювання аграрних відносин та їх специфіка
5. Аграрні правовідносини: поняття та загальна класифікація
6. Суб'єкти аграрних правовідносин: загальна характеристика
7. Об'єкти аграрних правовідносин та їх особливості
8. Принципи аграрного права: сутність і роль у правовому регулюванні
9. Система аграрного права та її структурні елементи
10. Правові інститути аграрного права: характеристика та значення
11. Аграрне право і цивільне право: точки дотику та відмінності
12. Взаємозв'язок аграрного і земельного права: єдність та розмежування

- 13.Трудові відносини у сільському господарстві та їх правове регулювання
- 14.Місце аграрного права в системі національного права України
- 15.Міжгалузові зв'язки аграрного права з фінансовим, екологічним та адміністративним правом.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Аграрне право як самостійна галузь права України» за посиланням: <https://mego.info/node/366> та напишіть есе на тему «Чи дійсно аграрне право — самостійна галузь права?», визначивши й обґрунтувавши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з науковою статтею «Методи правового регулювання у сфері аграрного права» <https://studfile.net/preview/5130884/page:3/> та підготуйте есе на тему «Які методи правового регулювання найбільш ефективні у сфері аграрних відносин?», визначивши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте розділ «Суб'єкти й об'єкти аграрних правовідносин» з навчального ресурсу <https://buklib.net/books/28261/> та напишіть есе на тему «Хто є основними учасниками аграрних відносин і які їхні правові ролі?», аргументувавши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Принципи аграрного права України» <https://textbook.com.ua/pravo/1473452200/s-6> та підготуйте есе на тему «Які принципи аграрного права мають ключове значення для розвитку сільського господарства?», висловивши власну думку.

Завдання 5. Опрацюйте статтю «Взаємозв'язок аграрного права з іншими галузями права» <https://studfile.net/preview/7479225/page:8/> та напишіть есе на тему «Як аграрне право взаємодіє з цивільним, земельним і трудовим правом?», визначивши власну позицію.

Семінарське заняття №2

Тема: Конституція України як правова основа аграрного законодавства

ПЛАН

1. Поняття джерел аграрного права України та їх система: особливості формування і застосування.

2. Конституція України як основа аграрного права.
3. Нормативно-правові акти аграрного законодавства України.
4. Підзаконні нормативно-правові акти як складова системи джерел аграрного права (постанови Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України).

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Джерела аграрного права України: поняття та їхня класифікація.
2. Система джерел аграрного права: загальні та спеціальні особливості.
3. Історія становлення джерел аграрного права в Україні.
4. Роль Конституції України у формуванні правових засад аграрного сектору.
5. Конституційні гарантії прав власності на землю та природні ресурси.
6. Закони України як основні акти аграрного законодавства: характеристика та приклади.
7. Кодифікація аграрного законодавства: перспективи та проблеми.
8. Законодавче забезпечення прав і обов'язків суб'єктів аграрних відносин.
9. Постанови Верховної Ради України як джерела аграрного права.
10. Укази Президента України в системі джерел аграрного законодавства.
11. Постанови Кабінету Міністрів України як нормативно-правові акти у сфері аграрних відносин.
12. Роль та значення наказів і розпоряджень міністерств у системі джерел аграрного права.
13. Ієрархія та взаємодія законів і підзаконних актів у регулюванні аграрних відносин.
14. Проблеми застосування та колізії між різними джерелами аграрного права.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Джерела аграрного права України» за посиланням: https://studies.in.ua/agrarное_pravo/1000-tema-2-dzherela-agrarnogo-prava.html та напишіть есе на тему «Які особливості формування та застосування джерел аграрного права в Україні?», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся зі статтею «Конституційні основи аграрного права» <https://studfile.net/preview/9142779/page:6/> та підготуйте есе на тему

«Яке значення Конституції України у формуванні правових засад аграрного сектору?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Нормативно-правові акти аграрного законодавства України» <https://studfile.net/preview/16574393/page:9/> та напишіть есе на тему «Які основні нормативно-правові акти формують аграрне законодавство України?», визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Підзаконні нормативно-правові акти у системі джерел аграрного права» <https://studfile.net/preview/16574393/page:9/> та підготуйте есе на тему «Яку роль відіграють підзаконні акти у системі джерел аграрного права?», аргументувавши власну позицію.

Завдання 5. Опрацюйте розділ «Класифікація джерел аграрного права» https://studies.in.ua/agrarnoe_pravo/1000-tema-2-dzherela-agrarnogo-prava.html та напишіть есе на тему «Як побудована система джерел аграрного права України та які її проблеми застосування?», висловивши власну думку.

Семінарське заняття №3

Тема: Загальна правова характеристика суб'єктів аграрних відносин

ПЛАН

1. Характеристика учасників сільськогосподарського виробництва як суб'єктів аграрного права, їх види.
2. Поняття «сільськогосподарський товаровиробник» і «сільськогосподарське підприємство».
3. Організаційно-правові основи створення аграрних підприємств і порядок набуття ними статусу юридичної особи через державну реєстрацію.
4. Порядок припинення діяльності сільськогосподарських підприємств.
5. Особливості банкрутства сільськогосподарських підприємств.

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Суб'єкти аграрного права: загальне поняття та класифікація.
2. Фізичні особи як учасники сільськогосподарського виробництва.
3. Юридичні особи у сільському господарстві: загальна характеристика.
4. Поняття та правовий статус сільськогосподарського товаровиробника.
5. Сільськогосподарське підприємство як суб'єкт аграрних відносин.
6. Види сільськогосподарських підприємств: фермерські, кооперативні, приватні, державні.
7. Правові засади діяльності фермерських господарств.

8. Організаційно-правові форми аграрних підприємств в Україні.
9. Державна реєстрація сільськогосподарських підприємств: порядок та значення.
10. Особливості набуття аграрними підприємствами статусу юридичної особи.
11. Реорганізація сільськогосподарських підприємств: злиття, поділ, приєднання.
12. Порядок припинення діяльності сільськогосподарських підприємств.
13. Правові наслідки ліквідації аграрних підприємств.
14. Поняття та особливості банкрутства у сфері аграрного виробництва.
15. Судові процедури банкрутства сільськогосподарських підприємств.
16. Правовий захист кредиторів у процедурах банкрутства аграрних підприємств.
17. Вплив банкрутства на трудові відносини у сільськогосподарському підприємстві.
18. Міжнародний досвід правового регулювання банкрутства аграрних підприємств.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Суб'єкти аграрного права України» за посиланням: <https://studies.in.ua/agrarne-pravo/1001-tema-3-subyekti-agrarnogo-prava.html> та напишіть есе на тему «Хто є учасниками сільськогосподарського виробництва та як вони класифікуються?», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з матеріалом «Сільськогосподарський товаровиробник і сільськогосподарське підприємство» <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v5828837-12#Text> та підготуйте есе на тему «Які спільні та відмінні риси понять “сільськогосподарський товаровиробник” і “сільськогосподарське підприємство”?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте розділ «Організаційно-правові форми аграрних підприємств» <https://uahistory.co/pidruchniki/filipenko-science-of-law-11-class-2019-profile-level/77.php> та напишіть есе на тему «Які є організаційно-правові основи створення аграрних підприємств та особливості їх державної реєстрації?», визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Припинення діяльності сільськогосподарських підприємств» <https://studies.in.ua/pogrbnij-agrarne-pravo/1897-zagaln-zasadi-stvorennja-ta-lkvacyi-subyektiv-agrarnogo->

[gospodaryuvannya.html?utm_source=chatgpt.com](https://studfile.net/preview/16574393/page:27/) та підготуйте есе на тему «Який порядок припинення діяльності сільськогосподарських підприємств і які наслідки це має?», аргументувавши власну позицію.

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Банкрутство сільськогосподарських підприємств» <https://studfile.net/preview/16574393/page:27/> та напишіть есе на тему «У чому полягають особливості банкрутства сільськогосподарських підприємств?», визначивши власну точку зору.

Семінарське заняття №4

***Тема:** Види та підстави юридичної відповідальності у сфері аграрних правовідносин*

ПЛАН

1. Зміст та сутність відповідальності за порушення норм аграрного законодавства.
2. Дисциплінарна відповідальність осіб, зайнятих у сільськогосподарському виробництві.
3. Матеріальна відповідальність працівників сільськогосподарських підприємств.
4. Правові засади адміністративної та кримінальної відповідальності за аграрні правопорушення.

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Поняття та загальна характеристика юридичної відповідальності в аграрному праві.
2. Зміст та сутність відповідальності за порушення аграрного законодавства.
3. Класифікація видів юридичної відповідальності у сфері аграрних відносин.
4. Особливості дисциплінарної відповідальності у сільськогосподарському виробництві.
5. Підстави та порядок притягнення працівників аграрних підприємств до дисциплінарної відповідальності.
6. Матеріальна відповідальність працівників сільськогосподарських підприємств: поняття та підстави.

7. Межі матеріальної відповідальності працівників у сфері аграрних відносин.
8. Колективна матеріальна відповідальність у сільськогосподарських підприємствах.
9. Адміністративна відповідальність за порушення аграрного законодавства.
10. Склад адміністративних правопорушень у сфері аграрного виробництва.
11. Кримінальна відповідальність за порушення аграрного законодавства: загальні положення.
12. Кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин та охорони довкілля.
13. Відповідальність за незаконне використання земель сільськогосподарського призначення.
14. Відповідальність за порушення правил використання хімічних засобів у сільському господарстві.
15. Злочини у сфері аграрного виробництва: корисливі та екологічні мотиви.
16. Проблеми практичного застосування адміністративної відповідальності у сфері аграрних правовідносин.
17. Проблеми кваліфікації злочинів у сфері сільськогосподарського виробництва.
18. Співвідношення дисциплінарної та матеріальної відповідальності працівників аграрних підприємств.
19. Судова практика щодо розгляду справ про аграрні правопорушення.
20. Міжнародний досвід юридичної відповідальності у сфері аграрного права.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Відповідальність за порушення аграрного законодавства» за посиланням: <https://studies.in.ua/pogrbnij-agrarne-pravo/1909-vdpovdalnst-za-porushennya-agrarnogo-zakonodavstva.html> та напишіть есе на тему «У чому полягає зміст та сутність відповідальності за порушення аграрного законодавства?», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з матеріалом «Дисциплінарна відповідальність у сільському господарстві» <https://studfile.net/preview/9208250/page/7/> та підготуйте есе на тему «Які

особливості дисциплінарної відповідальності працівників у сільськогосподарському виробництві?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Матеріальна відповідальність у сільськогосподарських підприємствах» <https://studfile.net/preview/7139792/page:46/> та напишіть есе на тему «Які межі та підстави матеріальної відповідальності працівників аграрних підприємств?», визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Адміністративна відповідальність за аграрні правопорушення» <https://buklib.net/books/31570/> та підготуйте есе на тему «Які правові засади адміністративної та кримінальної відповідальності за аграрні правопорушення?», аргументувавши власну точку зору.

Змістовий модуль 2. Особливості правового становища фермерського господарства.

Семінарське заняття №5

***Тема:** Правове положення фермерського господарства як суб'єкта аграрних відносин*

ПЛАН

1. Фермерське господарство громадян як ключовий суб'єкт виробництва сільськогосподарської продукції.
2. Поняття та порядок створення фермерського господарства.
3. Правові умови набуття членства в господарстві, права та обов'язки його учасників.
4. Правові аспекти формування земельної ділянки фермерського господарства.
5. Правовий режим майна господарства.
6. Нормативно-правове регулювання державної підтримки фермерських господарств.

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Фермерське господарство як особлива форма аграрного підприємництва.
2. Роль фермерських господарств у системі сільськогосподарського виробництва України.
3. Поняття та правовий статус фермерського господарства.
4. Порядок створення та державної реєстрації фермерського господарства.

5. Умови набуття членства у фермерському господарстві: правове регулювання.
6. Права та обов'язки членів фермерського господарства.
7. Правові аспекти виходу з фермерського господарства та виключення з його складу.
8. Формування земельної ділянки фермерського господарства: порядок та особливості.
9. Правове регулювання використання землі у фермерських господарствах.
10. Правовий режим майна фермерського господарства.
11. Розподіл майна та доходів у фермерському господарстві.
12. Державна підтримка фермерських господарств: правові механізми.
13. Фінансово-правові інструменти стимулювання розвитку фермерських господарств.
14. Міжнародний досвід правового регулювання діяльності фермерських господарств.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Фермерське господарство як суб'єкт аграрних відносин» за посиланням: https://studies.in.ua/agrarne_pravo/1007-tema-9-pravoviy-stan-fermerskogo-gospodarstva.html та напишіть есе на тему «Чому фермерське господарство є ключовим суб'єктом виробництва сільськогосподарської продукції?», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з матеріалом «Порядок створення фермерського господарства» <https://studentam.net.ua/content/view/9004/93/> та підготуйте есе на тему «Які особливості створення фермерського господарства в Україні?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Членство у фермерському господарстві» https://protocol.ua/ua/pro_fermerske_gospodarstvo_stattya_3/ та напишіть есе на тему «Які правові умови набуття членства у фермерському господарстві та права й обов'язки його учасників?», визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Правове регулювання земель фермерських господарств» <https://studies.in.ua/pogrbnij-agrarne-pravo/1922-zemeln-pravovdnosini-u-fermerskomu-gospodarstv.html> та підготуйте есе на тему «Які правові аспекти формування земельної ділянки фермерського господарства?», аргументувавши власну позицію.

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Правовий режим майна фермерського господарства» <https://studfile.net/preview/7489322/page:54/> та напишіть есе на тему «Які особливості правового режиму майна фермерського господарства?», визначивши власну позицію.

Завдання 6. Ознайомтеся з матеріалом «Державна підтримка фермерських господарств» <https://apk.dp.gov.ua/gromadskosti/services/subsidiyi> та підготуйте есе на тему «Які правові механізми державної підтримки фермерських господарств існують в Україні?», аргументувавши власну точку зору.

Семінарське заняття №6

***Тема:** Нормативно-правові основи державного регулювання сільського господарства*

ПЛАН

1. Загальна характеристика державно-правового регулювання сільського господарства.
2. Форми і методи регулятивної діяльності державних органів у сільському господарстві.
3. Основні засади державної аграрної політики.
4. Здійснення державного контролю та нагляду за додержанням аграрного законодавства.
5. Теоретико-правові та практичні труднощі організації системи органів державного контролю в сільському господарстві.

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Поняття та особливості державно-правового регулювання сільського господарства.
2. Система органів державного управління аграрною сферою в Україні.
3. Форми державного регулювання сільського господарства: адміністративні, економічні, правові.
4. Методи регулятивної діяльності державних органів у сільському господарстві.
5. Основні засади державної аграрної політики: сучасний стан і перспективи розвитку.
6. Правові основи реалізації державної аграрної політики в Україні.
7. Механізми державної підтримки аграрного сектору.
8. Поняття та види державного контролю й нагляду у сільському господарстві.

9. Органи, що здійснюють державний контроль за додержанням аграрного законодавства.
10. Форми та методи здійснення державного контролю в аграрній сфері.
11. Роль судових та правоохоронних органів у забезпеченні дотримання аграрного законодавства.
12. Теоретико-правові проблеми організації державного контролю у сільському господарстві.
13. Практичні труднощі діяльності органів контролю та шляхи їх подолання.
14. Співвідношення понять «державний контроль» та «державний нагляд» у сільському господарстві.
15. Міжнародний досвід державного регулювання та контролю у сфері сільського господарства.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Державно-правове регулювання сільського господарства» за посиланням: <https://studies.in.ua/pogrbnij-agrarne-pravo/1903-derzhavne-regulyuvannya-slaskogo-gospodarstva.html> та напишіть есе на тему «Які основні риси державно-правового регулювання сільського господарства в Україні?», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з матеріалом «Форми і методи державного регулювання у сільському господарстві» <https://studentam.net.ua/content/view/8947/93/> та підготуйте есе на тему «Які форми і методи державного регулювання сільського господарства є найбільш ефективними?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Державна аграрна політика України» https://osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/17810/ та напишіть есе на тему «Які основні засади державної аграрної політики формують сучасний розвиток аграрного сектору?», визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Державний контроль і нагляд у сільському господарстві» <https://studfile.net/preview/9952553/page:46/> та підготуйте есе на тему «Які форми та інструменти державного контролю й нагляду у сільському господарстві найбільш дієві?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Проблеми організації системи органів державного контролю у сільському господарстві»

https://studies.in.ua/agrarne_pravo/1009-tema-10-derzhavna-regulyativna-dyalnst-u-slskomu-gospodarstv-ukrayini.html та напишіть есе на тему «Які теоретико-правові та практичні труднощі існують в організації системи органів державного контролю у сільському господарстві?», визначивши власну позицію.

Семінарське заняття №7

Тема: *Правове забезпечення соціального розвитку села*

ПЛАН

1. Поняття й сутність соціального розвитку села та його організаційно-правове підґрунтя.
2. Соціальний розвиток села як інститут аграрного права.
3. Поняття сільської території, сільського поселення та сільського населеного пункту.
4. Розвиток фізичної культури й спорту, організація дозвілля та підтримка традиційної культурної спадщини сільських регіонів.
5. Правове забезпечення медичного обслуговування сільських мешканців.

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Соціальний розвиток села: поняття, сутність та значення для аграрної сфери.
2. Організаційно-правові засади соціального розвитку села в Україні.
3. Соціальний розвиток села як окремий інститут аграрного права.
4. Правові механізми забезпечення соціальної інфраструктури села.
5. Поняття та правове регулювання сільської території.
6. Сільське поселення: юридична характеристика та особливості організації.
7. Сільський населений пункт як об'єкт правового регулювання.
8. Фізична культура і спорт у сільській місцевості: правове та організаційне забезпечення.
9. Правове регулювання розвитку культурно-дозвільної діяльності у сільських регіонах.
10. Збереження та правова охорона традиційної культурної спадщини села.
11. Проблеми та перспективи розвитку освітніх закладів у сільській місцевості.
12. Правове забезпечення доступності медичного обслуговування у сільських населених пунктах.

13. Роль місцевого самоврядування у забезпеченні соціального розвитку села.
14. Державні програми соціального розвитку сільських територій: правовий аспект.
15. Міжнародний досвід соціального розвитку сільських територій.
16. Проблеми та напрями вдосконалення правового регулювання соціального розвитку села в Україні.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Соціальний розвиток села та його правове забезпечення» за посиланням: <https://studies.in.ua/pogrbnij-agrame-pravo/1907-ponyattya-socalnogo-rozvitku-sela.html> та напишіть есе на тему «У чому полягає сутність соціального розвитку села та які його правові засади?», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з матеріалом «Соціальний розвиток села як інститут аграрного права» https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/PRAVO/StativMon_2007.pdf та підготуйте есе на тему «Які риси дозволяють розглядати соціальний розвиток села як інститут аграрного права?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Сільська територія, сільське поселення та сільський населений пункт» <https://ird.gov.ua/irdp/p20210038.pdf> та напишіть есе на тему «Яке значення мають поняття сільської території, поселення та населеного пункту у правовому вимірі?», визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Фізична культура, спорт і культурна спадщина в сільській місцевості» <https://sergiyvska-rada.gov.ua/vlada/prohramy/609-prohrama-rozvytok-fizychnoi-kultury-i-sportu-v-silskii-mistsevosti-na-2019-rik> та підготуйте есе на тему «Які правові засади розвитку фізичної культури, спорту та культурної спадщини у сільських регіонах?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Правове забезпечення медичного обслуговування сільського населення» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2206-19#Text> та напишіть есе на тему «Які особливості правового забезпечення медичного обслуговування сільських мешканців?», визначивши власну позицію.

Питання самоконтролю

1. У чому полягає сутність аграрного права як самостійної галузі права?
2. Які аргументи на користь того, що аграрне право є окремою юридичною наукою та навчальною дисципліною?
3. Чим відрізняється аграрне право від суміжних галузей (цивільного, земельного, адміністративного права)?
4. Що становить предмет аграрного права?
5. Які методи правового регулювання застосовуються у сфері аграрних відносин?
6. Чим відрізняється імперативний метод регулювання від диспозитивного у аграрному праві?
7. Як поєднується державне та договірне регулювання у сільськогосподарській сфері?
8. Що таке аграрні відносини та які їх основні ознаки?
9. Як класифікуються аграрні відносини (за видами, об'єктами, суб'єктами)?
10. Хто належить до суб'єктів аграрних відносин?
11. Які об'єкти аграрних відносин мають ключове значення (земля, майно, продукція тощо)?
12. Які принципи лежать в основі аграрного права?
13. Що включає в себе система аграрного права?
14. Які основні правові інститути аграрного права можна виокремити?
15. У чому полягає взаємозв'язок аграрного права з цивільним правом?
16. Як аграрне право взаємодіє із земельним та трудовим правом?
17. Чому вивчення аграрного права є важливим для формування комплексного правового світогляду юриста?
18. Що розуміють під джерелами аграрного права України?
19. Які основні риси системи джерел аграрного права?
20. Чому важливо вивчати особливості формування джерел аграрного права?
21. У чому полягає практичне значення застосування джерел аграрного права?
22. Яке місце Конституції України у системі джерел аграрного права?
23. Які статті Конституції мають безпосереднє значення для регулювання аграрних відносин?
24. Чому Конституція України вважається основою аграрного законодавства?
25. Які основні закони формують нормативно-правову базу аграрного законодавства України?
26. Яку роль відіграє Закон України «Про фермерське господарство» у системі аграрного законодавства?
27. У чому полягає значення Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію»?

28. Які види підзаконних нормативно-правових актів застосовуються в аграрній сфері?
29. Які повноваження Верховної Ради України щодо прийняття актів у сфері аграрного законодавства?
30. Яку роль відіграють укази Президента України у системі джерел аграрного права?
31. У чому полягає компетенція Кабінету Міністрів України у виданні підзаконних актів для аграрного сектору?
32. Чому підзаконні нормативно-правові акти є важливою складовою системи джерел аграрного права?
33. Хто є учасниками сільськогосподарського виробництва та як вони класифікуються?
34. Які ознаки характеризують суб'єктів аграрного права?
35. Яке правове значення має участь у сільськогосподарському виробництві?
36. У чому полягає відмінність між поняттями «сільськогосподарський товаровиробник» та «сільськогосподарське підприємство»?
37. Які основні риси сільськогосподарського товаровиробника?
38. Які юридичні ознаки має сільськогосподарське підприємство?
39. Чому розмежування понять «товаровиробник» і «підприємство» важливе для правозастосування?
40. Які організаційно-правові форми аграрних підприємств передбачає законодавство України?
41. У чому полягає процедура створення аграрного підприємства?
42. Яке значення має державна реєстрація аграрного підприємства для набуття ним статусу юридичної особи?
43. Які правові наслідки виникають після набуття підприємством статусу юридичної особи?
44. Які способи припинення діяльності сільськогосподарського підприємства закріплені законодавством?
45. Чим відрізняється ліквідація від реорганізації підприємства?
46. Які правові наслідки виникають у разі припинення діяльності аграрного підприємства?
47. У чому полягає специфіка банкрутства сільськогосподарських підприємств?
48. Які етапи (стадії) процедури банкрутства проходить аграрне підприємство?
49. Які права мають кредитори у процедурі банкрутства аграрних підприємств?

50. Які соціально-правові наслідки банкрутства для працівників сільськогосподарського підприємства?
51. У чому полягає сутність юридичної відповідальності за порушення норм аграрного законодавства?
52. Які основні ознаки відповідальності в аграрному праві?
53. Які види юридичної відповідальності застосовуються у сфері аграрних відносин?
54. Чим відрізняється дисциплінарна відповідальність від інших видів відповідальності?
55. Хто може бути суб'єктом дисциплінарної відповідальності у сільському господарстві?
56. Які підстави настають для дисциплінарної відповідальності працівників аграрних підприємств?
57. Які дисциплінарні стягнення можуть застосовуватися до осіб, зайнятих у сільськогосподарському виробництві?
58. У чому полягає сутність матеріальної відповідальності працівників аграрних підприємств?
59. Які умови настання матеріальної відповідальності передбачені законодавством?
60. Які межі матеріальної відповідальності встановлені для працівників у сільському господарстві?
61. У чому відмінність індивідуальної та колективної матеріальної відповідальності?
62. Які правові засади адміністративної відповідальності за аграрні правопорушення?
63. Які приклади адміністративних правопорушень характерні для аграрної сфери?
64. Хто має право притягати до адміністративної відповідальності у сфері сільського господарства?
65. Які кримінальні правопорушення пов'язані з аграрною діяльністю?
66. Які правові наслідки настають у разі вчинення кримінальних правопорушень у сфері аграрного виробництва?
67. У чому полягає різниця між адміністративною та кримінальною відповідальністю за аграрні правопорушення?
68. Яке місце фермерське господарство посідає у системі сільськогосподарського виробництва України?
69. Чому фермерське господарство вважається ключовим суб'єктом аграрних відносин?

70. Які ознаки відрізняють фермерське господарство від інших форм аграрних підприємств?
71. Яке правове значення має поняття «фермерське господарство»?
72. Який порядок створення фермерського господарства встановлено законодавством?
73. Які документи подаються для державної реєстрації фермерського господарства?
74. У чому полягають особливості правового статусу фермерського господарства як юридичної особи?
75. Які умови передбачені для набуття членства у фермерському господарстві?
76. Які основні права членів фермерського господарства?
77. Які обов'язки покладаються на учасників фермерського господарства?
78. Як формується земельна ділянка фермерського господарства?
79. Які правові підстави набуття земельної ділянки фермерським господарством (приватизація, оренда, купівля тощо)?
80. Які особливості правового режиму земель, що перебувають у користуванні фермерських господарств?
81. Яке майно може належати фермерському господарству?
82. Які особливості правового режиму майна фермерських господарств?
83. Які основні напрями державної підтримки фермерських господарств закріплені у законодавстві?
84. Які фінансово-правові механізми стимулюють розвиток фермерських господарств?
85. Яке значення має державна підтримка для розвитку малого та середнього фермерства в Україні?
86. Що становить сутність державно-правового регулювання сільського господарства?
87. Які органи здійснюють регулювання аграрної сфери в Україні?
88. У чому полягає специфіка аграрної політики порівняно з іншими напрямками державної політики?
89. Які правові інструменти застосовуються у сфері державно-правового регулювання аграрних відносин?
90. Які форми регулятивної діяльності державних органів застосовуються у сільському господарстві?
91. Які методи державного впливу є найбільш поширеними в аграрній сфері?
92. У чому полягає різниця між адміністративними та економічними методами регулювання?
93. Яке значення має поєднання різних форм і методів у регулюванні аграрного сектору?

94. Які основні засади державної аграрної політики закріплені у законодавстві України?
95. Яке значення мають міжнародні стандарти у формуванні державної аграрної політики?
96. У чому полягає сутність державного контролю у сфері аграрних відносин?
97. Які органи уповноважені здійснювати державний контроль і нагляд у сільському господарстві?
98. Які форми державного контролю застосовуються на практиці?
99. Які основні проблеми виникають при здійсненні державного нагляду за дотриманням аграрного законодавства?
100. Які труднощі існують у теоретико-правовому обґрунтуванні системи органів державного контролю?
101. Які практичні проблеми виникають у діяльності органів контролю в аграрному секторі?
102. Які шляхи вдосконалення системи органів державного контролю у сфері сільського господарства ви можете запропонувати?
103. Що розуміють під соціальним розвитком села?
104. У чому полягає сутність соціального розвитку села як правової категорії?
105. Які організаційно-правові засади соціального розвитку сільських територій?
106. Які чинники найбільше впливають на соціальний розвиток села в Україні?
107. Чому соціальний розвиток села розглядається як інститут аграрного права?
108. Які ознаки характеризують соціальний розвиток села як окремий правовий інститут?
109. Яке місце соціального розвитку села у системі аграрного права?
110. Що таке «сільська територія» у правовому значенні?
111. Чим відрізняється поняття «сільське поселення» від «сільського населеного пункту»?
112. Яке значення має визначення правового статусу сільських населених пунктів?
113. Які правові засади розвитку фізичної культури і спорту у сільських регіонах?
114. Як організовується дозвілля у сільській місцевості?
115. Яке значення має підтримка традиційної культурної спадщини для розвитку села?

116. Які проблеми існують у збереженні культурної спадщини сільських територій?
117. У чому полягає правове забезпечення медичного обслуговування сільських мешканців?
118. Які гарантії доступності медичних послуг для населення сільських регіонів?
119. Які труднощі виникають у правовому регулюванні соціальної сфери села?
120. Які шляхи вдосконалення правового забезпечення соціального розвитку сільських територій ви можете запропонувати?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Долинська М. С., Заболотна Н. Я., Марич Х. М. *Аграрне право: навчальний посібник*. Львів: Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету "Львівська політехніка", 2020. 252 с.
2. Харитонova Т. Є., Каракаш І. І. (ред.) *Аграрне право України: навчальний посібник*. Одеса: Юридична література, 2017. 436 с.
3. Антоненко О. А. та ін. (за ред. Пащенко О. М.) *Аграрне право України: навчальний посібник*. Одеса: ОДУВС, 2022. 206 с.
4. Корнієнко В. М., Корнієнко Г. С., Кульчій І. М. та ін. (за ред. Статівки А. М.) *Аграрне право: посібник для підготовки до іспиту*, 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: Право, 2018. 202 с.
5. Жушман В. П., Корнієнко В. М., Корнієнко Г. С. (ред.) *Аграрне право: підручник*. Харків: Право, 2010. 296 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. Аграрне право та суміжні дисципліни. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Національна парламентська бібліотека України. Розділ правових наук. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://nplu.org/>
3. Бібліотека Київського національного університету імені Тараса Шевченка (ім. М. Максимовича). Правознавство, аграрне право. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://lib.univ.kiev.ua/>
4. Електронна бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка. Юридичний факультет. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://library.lnu.edu.ua/>

5. Електронна бібліотека Національного університету біоресурсів і природокористування України (НУБіП). Правові засади аграрного господарювання. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://elibrary.nubip.edu.ua/>
6. Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. Електронний архів (аграрне та екологічне право). [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://eadnurt.diit.edu.ua/>
7. Одеська національна наукова бібліотека. Фонд юридичної літератури. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://odnb.odessa.ua/>
8. Інституційний репозитарій Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Аграрне право України. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://ekhnuir.karazin.ua/>
9. Електронна бібліотека Національного університету «Одеська юридична академія». [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://dspace.onua.edu.ua/>
10. Українська електронна бібліотека (збірки правових наук). [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://www.biblioteka.org.ua/>